

Казки

Богдан Лепкий

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Обласний музей

Богдана Лепкого в Бережанах

Богдан Лепкий

Казки

Передслово

Богдан Сильвестрович Лепкий (1872–1941) — уродженець Золотого Поділля — поет-лірик, прозаїк, перекладач, учений, літературознавець, видавець, художник. Автор багатьох творів для дорослих, зокрема історичної тетралогії «Мазепа», всесвітньовідомої пісні «Журавлі». Як педагог письменник завжди сприяв вихованню дітей, пишучи твори для них і про них, у яких намагався прищепити їм любов до рідного слова, літератури, культури та всього українського. Особливої уваги заслуговує видання його дитячих та юнацьких спогадів «Казка мого життя», яку з великим задоволенням читають як дорослі, поринаючи у світ власного дитинства, так і діти. Ця книга містить матеріал із історії Бережанщини, її традицій, побуту, культури, вірувань.

Підбірки «Вірші для дітей», «Іду до вас, кохані діти» вперше упорядковані й опубліковані у збірці вибраних поезій (2005 р.), виданій музеєм Б. Лепкого у Бережанах. Провідною темою цих творів є любов до природи, до рідної землі, до батька й матері.

У прозі для дітей письменник розробляє теми: війна і діти, злиденне життя дітей у селі, дитячі враження, захоплення, ранні розчарування («Двоє дітей», «Також лист», «Мишка», «Святий вечір», «Гусій», «Ялинка», «Лежав при відчиненім вікні» та інші).

Богдан Лепкий ще співавтор «Першої читанки (букваря) для народних шкіл» (1918 р.), що базується на кращих традиціях народного виховання.

Звертався письменник як до української, так і до зарубіжної народної творчості, використовував світову скарбницю дитячої літератури. Він редагував байки Л. Глібова, приказки Є. Гребінки,

казки Ю. Федьковича, арабські казки. А на основі казок братів Грімм Б. Лепкий написав «Кота в сап'янцях», «Снігурочку», «Червону Шапочку». Також він переробив для українських дітей твори зі світової класики «Подорож пана Цікавого», «Робінзон Крузо», «Хатина дядька Тома». Жанрова своєрідність його казок в тому, що всі вони римовані.

Любі діти! До найкращих казок Богдана Лепкого належать: «Про діда, бабу і качечку кривеньку», «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки», «Про дідову дочку Марусю і про бабину Галюсю», «Казка про Ксеню і дванадцять місяців». Перші три казки з'явилися 1931 року у Львові, наступна написана в Кракові в липні 1932 року і видана 1934 року у Львові. 1991 року казки вперше видані в незалежній Україні. Упорядкував і написав передмову до збірки Федір Погребенник. До 130-ї річниці від дня народження Б. Лепкого у 2002 році музей письменника у Бережанах видав книгу творів для дітей «Цвіт споминів» (упорядник Надія Дирда, автор передмови Петро Сорока), куди увійшли віршовані казки, великодня, різдвяна, новорічна поезія та оповідання.

В основі кожної казки лежить захоплююча розповідь про вигадані події і явища, які сприймаються і переживаються наче реальні. Вони мають пізнавальне, морально-етичне, соціально-виховне, розважальне та естетичне значення.

Казка «Про дідову дочку Марусю і бабину Галюсю» належить до соціально-побутових. В основі сюжету — традиційний конфлікт між мачухою і падчеркою. Маруся, дідова дочка — добра, роботяща, тиха. Галюся — лінива, сварлива і вередлива. Образ Марусі є взірцем для наслідування, а образи мачухи і її дочки осуджуються. Врешті, добро у казці перемагає, а зло — покаране.

Сюжет казки «Про діда, бабу і качечку кривеньку» переспіваний з народної. Але зачин відрізняється від традиційного. Ця казка

належить до фантастичних, тому що в ній качечка перетворюється на дівчину... Сюжет наповнений українським колоритом: «вареників повне сито і сметани у тарілці», «хлібець в печі і колачі, ще й борщ кипить», «сидить собі в сап'янцях, як панна», «кужілонька шумить, веретенце дзвенить».

Казка «Про лиху мачуху, сирітку Катрусю, чорну кицьку, дванадцять розбійників і про князенка з казки» належить до соціально-побутових, у ній розкривається родинний конфлікт між злою мачухою і сиріткою Катрусєю. Не витерпівши знущань мачухи, покидає бідна дівчина рідні пороги. Які ж бо пригоди чекали на неї у темному лісі, де жили дванадцять розбійників!.. Але все закінчилось щасливо!

«Казка про Ксеню і дванадцять місяців» — належить до родинно-побутових. В її основі, як і в попередніх казках, — конфлікт між мачухою, її дочкою Паланою і осиротілою падчеркою Ксенею. Зла мачуха вигадує різні забаганки, які повинна виконати Ксеня: то зимою принести фіалок, то суниць, то яблук червоних. Послушна, добросердечна, розумна дівчинка розуміє абсурдність тих повелінь, але, щоб уникнути знущань, іде у засніжений ліс і зустрічає там дванадцять місяців, які, співчуючи, допомагають їй, а корисливу, підступну й лиху Палану карають.

Ці казки, дорогі діти, український письменник Богдан Лепкий подарував вам, щоб ви могли розрізнати добро і зло. І нехай за казковими законами справедливість, любов і співчуття завжди перемагають!

Надія Дирда,
директор обласного музею Богдана Лепкого,
м. Бережани,
лауреат премії імені Братів Богдана і Левка Лепких
ПРО ДІДОВУ ДОЧКУ МАРУСЮ І ПРО БАБИНУ ГАЛЮСЮ

I

Був собі дід удовець та мав він доньку Марусю: добру, роботящу, тиху.

Аж і оженився дід. Взяв собі бабу, вдову з донькою Галюсею.

І була тая бабина донька лінива, сварлива й вередлива. Все мусило бути так, як вона захоче.

А баба її дуже любила, а дідові не терпіла на очі. Як треба що зробити, або куди послати, то баба все дідову доньку посилає, а своїй нічого не загадує робити.

Отож раз сіли вони обідати. Баба дивиться на Марусю і каже до діда:

«Ото мені дівка,
Ото невторопа,
За малу дитину робить,
А їсть за два хлопа!
Моя з вечорниць
Принесе півмітка, —
Не напряде й півпочинка
Твоя дідовідка!
Бо моя хвилини
Дурно не змарнує,
А твоя, куди не піде,
З хлопцями жартує.
Та вона нас, чуєш,
З'їсть разом з кістками.
Візьми її й провадь куди
До дідчої мами!»
Так баба щоднини

• • •

Далі — у повній книжці «Казки».
nashaknyga.com.ua